

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası : 2013/6065

Karar Tarihi : 3/4/2014

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

M. Emin KUZ

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Ali ÖKSÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, uzun bir süredir tutuklu olduğunu ve kendisine verilen cezanın haksız olduğunu belirterek, Anayasa'nın 19. ve 36. maddelerinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/7/2013 tarihinde Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 31/12/2013 tarihinde başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında Osmaniye 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 31/1/2008 tarih ve 2008/11 sayılı kararıyla tutuklanmıştır.

6. Başvurucu hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 16/6/2008 tarih ve 2008/246-371-295 sayılı iddianamesi ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma, tasarlayarak adam öldürmeye azmettirme, teşebbüs aşamasında kalan tasarlayarak adam öldürmeye azmettirme, kamu malına zarar verme suçuna azmettirme, kişi hürriyetinden yoksun bırakma, geceleyin konut dokunulmazlığını ihlal etme, silahla yaralama, tehdit ve 10/7/1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet etme suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

7. Başvurucunun, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/6/2012 tarih ve E.2008/169, K.2012/81 sayılı kararıyla 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82., 86., 106., 109., 116. ve 220. maddeleri ile 6136 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca müebbet hapis, 27 yıl 61 ay hapis ve 500,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu 31/7/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucu hakkında görülen dava başvuru tarihi itibarıyla temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

10. 5237 sayılı Kanun'un 82., 86., 106., 109., 116. ve 220. maddeleri.

11. 6136 sayılı Kanun'un 13. maddesi

12. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi şöyledir:

“Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvelli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

...”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 3/4/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurusunun 31/7/2013 tarih ve 2013/6065 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, uzun bir süredir tutuklu olduğunu ve kendisine verilen cezanın adil olmadığını belirterek Anayasa'nın 19. ve 36. maddelerinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür, tutukluluk halinin sona erdirilmesi ve beraatine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı Yönünden

15. Başvurucu, uzun bir süredir tutuklu olduğunu iddia etmiştir.

16. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

17. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

18. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılacaktır. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çelişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapıp yapılmadığı da

dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, başvuru yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

19. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm kurulmuş ise bireysel başvuru açısından talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa başvuru yolları denendikten sonra bireysel başvuru yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

20. Ne var ki başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştikleri tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

21. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibarıyla da tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu “*bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu*” olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

22. Somut olayda başvurucu 31/1/2008 tarihinde Osmaniye 1. Sulh Ceza Mahkemesince tutuklanmış, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararını verdiği 6/6/2012 tarihinde “*bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu*” olma hali bu anlamda sona ermiştir.

23. Açıklanan nedenlerle, başvurusunun “*kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı*”nın ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerine konu olayda tutuklamaya ilişkin nihai kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiği anlaşıldığından başvurunun “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkı Yönünden

24. Başvurucu, hakkında verilen cezanın adil olmadığını ileri sürmüştür.

25. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmemiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

26. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

27. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 17, 18). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Dolayısıyla bu şikâyet bakımından başvuru yolları henüz tüketilmemiştir.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Açıklanan gerekçelerle;

1. “Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı”nın ihlal edildiğine yönelik iddiaların “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. “Adil yargılanma hakkı”nın ihlal edildiğine yönelik iddiaların “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”,

nedenleriyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına,

3/4/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
M. Emin KUZ